

Εφετείο Θεσσαλονίκης: 535/99

Πηγή: Αρμενόπουλος 2000, σελ. 226

Εργατικό ατύχημα -. Εργατικό ατύχημα συνιστά και η μετά την εκδήλωση νόσου του εργαζομένου εξακολούθηση της ίδιας εργασίας που προσέφερε με κανονικές συνθήκες, αν αυτή ως πρόσφορη αιτία επέφερε την επιδείνωσή της, γιατί η εξακολούθηση της ίδιας εργασίας μετά την εξασθένηση των δυνάμεων του εργαζομένου, δημιουργεί συνθήκες οι οποίες, αν και ήταν προηγουμένως κανονικές, προσλαμβάνουν, μετά τον κλονισμό της υγείας από τη νόσο, το χαρακτήρα ασυνήθων και εξαιρετικών, αποτελούν δηλαδή βίαιο συμβάν.

Πρόεδρος: Βασίλειος Ιακωβίδης

Εισηγητές: Κ. Ζουμπούλης (εισηγητής) – Χ. Αγγελόπουλος

Δικηγόροι: Κ. Λιολιοπούλου – Ε. Χαντζημηνάογλου

Από τα άρθρα 1, 2 και 3 του ν. 551/1914, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. 24.7/25.8.1920 και διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ (άρθρο 38 ΕισΝ), προκύπτει ότι εργατικό ατύχημα συνιστά και η, μετά την εκδήλωση νόσου του εργαζομένου, εξακολούθηση της ίδιας εργασίας που προσέφερε με κανονικές συνθήκες, αν αυτή ως πρόσφορη αιτία επέφερε την επιδείνωσή της, γιατί η εξακολούθηση της ίδιας εργασίας μετά την εξασθένηση των δυνάμεων του εργαζομένου δημιουργεί συνθήκες, οι οποίες, αν και ήταν προηγουμένως κανονικές, προσλαμβάνουν, μετά τον κλονισμό της υγείας από τη νόσο, τον χαρακτήρα ασυνήθων και εξαιρετικών, αποτελούν δηλαδή βίαιο συμβάν, ενόψει και των διατάξεων των άρθρων 288 και 662 ΑΚ, με τις οποίες επιβάλλεται στον εργοδότη η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του σύμφωνα με την καλή πίστη και ιδιαίτερα η ρύθμιση της εργασίας, κατά τρόπο ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία του εργαζομένου (βλ. ολ. ΑΠ 937/ 75 ΝοΒ 23. 1264). Εξάλλου, ο ασφαλισμένος στο ΙΚΑ εργαζόμενος, που έπαθε εργατικό ατύχημα, μπορεί πάντοτε να ζητήσει χρηματική ικανοποίηση, ενώ αποζημίωση κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου μπορεί να ζητήσει μόνον όταν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή των υπ' αυτού προστηθέντων (ολ. ΑΠ 1267/ 76 ΝοΒ 25.895).

Ο ενάγων προσλήφθηκε με σύμβαση εργασίας και απασχολήθηκε ως οδηγός λεωφορείου στον εναγόμενο Οργανισμό από 1.11.1982 μέχρι 30.10.84. Αυτός από την πρόσληψή του εντάχθηκε σε οργανική θέση οδηγού, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προσωπικού του ΟΑΣΘ. Με αίτησή του αποσπάστηκε από 1.11. 1984 στην υπηρεσία Συντηρήσεως ως νυκτερινός ελιγμοδηγός, προκειμένου να βοηθεί τον πατέρα του στα χωράφια στη Ν. Καλλικράτεια, όπου κατοικούσε. Επειδή όμως έπασχε από χρόνια σπειραματονεφρίτιδα και η υγρασία στο αμαξοστάσιο κατά τη νυκτερινή εργασία επιδρούσε αρνητικά στην κατάσταση της υγείας του (βλ. την από 24.4.1985 γνωμάτευση ΑΧΕΠΑ Θεσσαλονίκης), με την από 6.5.1985 αίτησή του ζήτησε για λόγους υγείας (επισυνάπτοντας και την άνω Γνωμάτευση) και ο εναγόμενος τον επανέφερε στην οργανική του θέση του οδηγού λεωφορείου, στην οποία εργάστηκε μέχρι 31.5.1988. Η εργασία όμως οδηγού μεγάλου λεωφορείου σε δωρη βάση ήταν βαριά και μπορούσε να επιδεινώσει την κατάσταση της υγείας του (βλ. το 1755/8.2.1988 πιστοποιητικό ΑΧΕ ΠΑ), γι' αυτό με αίτησή του (από 9.2.88) ζήτησε και ο εναγόμενος, λαμβάνοντας υπόψη τις ιατρικές πιστοποιήσεις, τον απέσπασε από 1.6.1988 στο τμήμα έκδοσης καρτελών απεριορίστων διαδρομών, όπου απασχολήθηκε μέχρι 30.11.94, δηλαδή επί χρονικό διάστημα εξήμισυ περίπου ετών. Η εργασία αυτή ήταν λιγότερο κοπιαστική από εκείνη του οδηγού λεωφορείου, παρείχε δε σ' αυτόν την ευχέρεια να πηγαίνει συχνά σε WC παρακειμένου (οδ. Μητροπόλεως 12) καφενείου, που είχε μισθώσει ο εναγόμενος, προς ικανοποίηση των αναγκών ούρησης από την πάθησή του, ανάγκες που δύσκολα μπορούσε να ικανοποιεί ως οδηγός λεωφορείου και έπρεπε να αναστέλλει τουλάχιστον κατά τη διάρκεια των καθεκαστα δρομολογίων. Οι νέες αυτές συνθήκες της εργασίας του είχαν ευεργετική επίδραση και στην κατάσταση της υγείας του, η οποία, καθ' όλο το μακρό αυτό χρονικό διάστημα (6,5 έτη) δεν επιδεινώθηκε. Από 1.12.1994 ο εναγόμενος επανέφερε τον ενάγοντα στην οργανική θέση του οδηγού λεωφορείου, με συνέπεια εντός του επακολουθήσαντος τετραμήνου η κατάσταση της υγείας του να επιδεινωθεί δραματικά λόγω υπερκόπωσης, όπως τούτο αποδεικνύεται τόσο από την κατάθεση της μάρτυρος συζύγου του όσο και από τα προσκομιζόμενα ιατρικά πιστοποιητικά.

Έτσι, ενώ δύο εβδομάδες μετά την ανάληψη καθηκόντων οδηγού φέρεται να πάσχει από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια και αρτηριακή υπέρταση λόγω χρόνιας σπειραματονεφρίτιδας από 10ετίας περίπου (βλ. την από 14.12.1994 γνωμάτευση του Διευθυντή Α' Παθ. Κλ. ΑΧΕΠΑ), στις 18.3.95 διαπιστώνεται ότι βρίσκεται στο τελικό στάδιο χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας με βαριά αρτηριακή υπέρταση και αναιμία, με συνέπεια να υποβάλλεται σε αιμοκάθαρση τρεις φορές την εβδομάδα (βλ. την από 18.3.95

γνωμάτευση του Διευθυντή Α' Παθ. Κλ. ΑΧΕΠΑ). Στην τελευταία αυτή γνωμάτευση, ρητά αποδίδεται η επιδείνωση της υγείας του ενάγοντος στην υπερκόπωση εκ της εργασίας. Αντίθετο συμπέρασμα, ότι δηλαδή η επιδείνωση της υγείας του ενάγοντος δεν οφείλεται στην υπερκόπωση εκ της εργασίας και των ειδικότερων συνθηκών της, δεν συνάγεται από το περιεχόμενο του από 17.3.97 εγγράφου του ιατρού Εργασίας του Τμήματος Υγιεινής και Ασφαλείας του ΟΑΣΘ, στο οποίο αυτός μνημονεύει τα αίτια της χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας και αποδίδει την προϋπάρχουσα επιδείνωσή της στο μη ανατάξιμο της αιτίας που την προκάλεσε. Διότι και αυτός ο ιατρός, στο παραπάνω έγγραφό του, φέρει ως επιστημονικό συμπέρασμα από την έρευνα που λέγει ότι έκανε, ότι δεν αποκλείεται η προϋπάρχουσα επιδείνωση να οφείλεται και στις συνθήκες εργασίας του ασθενούς, όταν αυτός εκτίθεται σε δηλητηριώδεις ή τοξικές ουσίες. Τέτοιες δε δηλητηριώδεις ουσίες είναι τόσο το Μολυβδοτετρααιθύλιο που προστίθεται στη βενζίνη προς περιορισμό των εκ της καύσεώς της εκρήξεων, όσο και το εκλυόμενο διά των καυσαερίων των οχημάτων διοξείδιο του θείου (βλ. Νέοτερο Εγκ. Λεξικό του Ηλίου υπό τα λήμματα Βενζίνη και Καυσαέρια εις τόμ. ΣΤ', σελ. 114 και ΙΑ', σελ. 533, αντίστοιχα), στις οποίες εκτίθετο άμεσα και επί οκτάωρο την ημέρα ο ενάγων, μετά την επανατοποθέτησή του από 1.12.94 στην οδήγηση αστικού λεωφορείου, παρά τη γνωστή στον εναγόμενο χρόνια νεφροπάθειά του. Ενόψει της επιδείνωσης της υγείας του, ο ενάγων έπαυσε να εργάζεται από 18.3.95, συνέχισε τις αιμοκαθάρσεις, κρίθηκε ανίκανος για εργασία από τις αρμόδιες Υγειονομικές Επιτροπές του ΙΚΑ με ποσοστό αναπηρίας 70% για τα έτη 1995 και 1996, υποβλήθηκε σε μεταμόσχευση νεφρού κατά την 17.9.1996 και, ακολούθως, αποκατασταθείσης της υγείας του, επανήλθε από 1.2.1997 με αίτησή του στην εργασία και απασχολήθηκε σε θέση διανομέα γάλακτος, όπου τον είχε τοποθετήσει ο εναγόμενος από 1.6.95, χωρίς όμως και να έχει εργασθεί στη θέση αυτή λόγω της ασθενείας του μέχρι την 1.2.97. Αποδεικνύεται δηλαδή ότι ο ενάγων, κατά τη διάρκεια της εργασίας του, υπέστη εργατικό ατύχημα, οφειλόμενο στην επιδειχθείσα αμέλεια των οργάνων του εναγομένου, τα οποία, ενώ όφειλαν, ένεκα της γνωστής από μακρού νεφροπάθειας του ενάγοντος και σύμφωνα με τις αρχές της καλόπιστης εκπλήρωσης της παροχής και προς το συναφές καθήκον πρόνοιας, να τοποθετήσουν τον ενάγοντα σε μια λιγότερο κοπιαστική εργασία, τον επανέφεραν από 1.12.94 στη θέση του οδηγού, χωρίς έτσι (ένεκα δηλαδή της επιδειχθείσης αμελείας των) να προβλέψουν ως ενδεχομένη την επιδείνωση της υγείας του. Η υπαιτιότητα αυτή του εναγομένου επιτείνεται από το γεγονός ότι α) σε όλες τις μέχρι τότε γνωματεύσεις των ιατρών γινόταν μνεία ότι η χρόνια νεφροπάθεια του ενάγοντος επέβαλλε την αλλαγή του επαγγέλματός του από οδηγού και την τοποθέτησή του σε λιγότερο κοπιαστική εργασία και β) την ανάγκη αυτή επισήμανε προς τον εναγόμενο ο ενάγων και κατά τη δίκη ασφαλιστικών μέτρων που ζήτησε ευθύς μετά την επαναφορά του στη θέση του οδηγού, αιτούμενος την προσωρινή παραμονή του στη θέση του εκδότη καρτελών και για άλλους λόγους και για τους γνωστούς στον εναγόμενο λόγους της υγείας του (βλ. σελ. 6, στίχο 23, αριθ. 4 της από 28.11.94 αιτήσεως ασφ. μέτρων, κατατεθείσης στο Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης την 2.12.1994 και επιδοθείσης στον εναγόμενο την 7.12.94), παρά τούτο δε ο εναγόμενος τον διατήρησε στη θέση του οδηγού μέχρι την 18.3.95, με συνέπεια τη σοβαρή επιδείνωση της υγείας του. Και δολία μεν προαίρεση του εναγομένου ή παράλειψη μέτρων ασφαλείας ειδικώς προς τούτο προβλεπομένων από διάταξη νόμου, διατάγματος ή κανονισμού, κατ' ακολουθίαν των οποίων να επιδεινώθηκε η υγεία του ενάγοντος, από κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν αποδείχθηκε, είναι δε αβάσιμα τα αντίθετα παράπονα του ενάγοντος, αιτιωμένου την εκκαλουμένη, που δέχθηκε τα ίδια και δεν επιδίκασε σ' αυτόν αποζημίωση που προϋπέθετε δόλο του εργοδότη. Η παραπάνω όμως επιδειχθείσα αμέλεια των οργάνων του εναγομένου, απότοκος της οποίας ήταν η επέλευση του εργατικού ατυχήματος, συνιστά αδικοπραξία και παρέχει στον ενάγοντα αξίωση χρηματικής ικανοποίησης (άρθρ. 914 και 932 ΑΚ) για την επελθούσα βλάβη της υγείας του. Ο εναγόμενος, αρνούμενος αιτιολογημένα την αγωγή, πρόέβαλε πρωτοδικώς και επαναφέρει τον ισχυρισμό, ότι η βλάβη της υγείας του ενάγοντος οφείλεται αποκλειστικά στον ίδιο, ο οποίος αρνήθηκε να παραμείνει στο τμήμα έκδοσης καρτελών, παρά τη σχετική πρότασή του. Τούτο όμως δεν είναι αληθές και δεν ανταποκρίνεται στα πράγματα. Πραγματικά ο ενάγων, όπως και στην αγωγή του εκθέτει, με την από 11.1.1994 αίτησή του ζήτησε τη μετάταξή του από τη θέση του οδηγού στη θέση διανομέως καρτελών, στην οποία ήδη από 1.6.1988 είχε αποσπασθεί και εξακολουθούσε να είναι αποσπασμένος. Την αίτησή του αυτή δεν αποδέχθηκε ο εναγόμενος, επικαλούμενος τον Εσωτερικό Κανονισμό Προσωπικού, αν και από το θέρος του 1992 είχε τεθεί το ζήτημα μετάταξης των αποσπασμένων και στα εκδοτήρια καρτών απεριορίστων διαδρομών και ο εναγόμενος είχε επιφυλαχθεί να αποφασίσει (βλ. το 232/29.5.92 έγγραφο της Ένωσης Εργατοϋπαλλήλων Αστικής Συγκοινωνίας Θεσσαλονίκης, το 4392/1.6.92 απαντητικό έγγραφο του εναγομένου και το 30/7.7.92 πρακτικό συνεδριάσεως του Δ.Σ. του εναγομένου). Γι' αυτό ο ενάγων (μαζί με τον Δ.Τ.) άσκησε εναντίον του εναγομένου την από 17.3.94 αγωγή του, με την οποία ζήτησε να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να τον

μετατάξει στην κατηγορία των υπαλλήλων Διοικήσεως και να του καταβάλει διαφορές αποδοχών μεταξύ εκείνων που έπαιρνε ως οδηγός λεωφορείου και εκείνων που έπρεπε να παίρνει ως διοικητικός υπάλληλος και οι οποίες (του διοικητικού υπαλλήλου) ήταν αυξημένες σε σχέση με του οδηγού, γιατί υπερείχαν κατά 12.000 ως προς τον βασικό μισθό και περιλάμβαναν και επίδομα διαχειριστικών λαθών εκ δραχμών 3.545.

Ενόψει της αγωγής αυτής, αρχική δικάσιμος της οποίας είχε ορισθεί η 4.11.94, ο εναγόμενος, επιδιώκων συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς, παρέδωσε στον ενάγοντα προς υπογραφή έντυπη αίτηση, εκ του περιεχομένου της οποίας (προσκομιζομένης και επικαλουμένης από τον ενάγοντα, μηδόλως δε αμφισβητούμενης από τον εναγόμενο) προκύπτει ότι ο εναγόμενος πρότεινε στον ενάγοντα να παραμείνει ως χορηγητής καρτελών, με την προϋπόθεση όμως ότι θα αποδεχόταν να μισθοδοτείται με τις αποδοχές του οδηγού, πλέον επιδόματος διαχειριστικών λαθών, δεν θα μετατασσόταν από την οργανική θέση του οδηγού σε θέση υπαλλήλου γραφείου και δεν θα προέβαλλε καμιά απαίτηση, οικονομικής ή άλλης φύσεως, για όσο χρόνο είχε προσφέρει και θα εξακολουθούσε να προσφέρει τις υπηρεσίες του ως χορηγητής καρτελών. Με την υπογραφή και υποβολή όμως της παραπάνω αίτησης, ο ενάγων εκαλείτο ουσιαστικά να παραιτηθεί από τα αιτήματα της από 17.3.1994 αγωγής του. Γι' αυτό ο ενάγων δεν υπέγραψε την παραπάνω αίτηση. Υπέβαλε όμως την από 23.11.94 αίτησή του, με την οποία αποδεχόταν μεν να υπηρετεί στη θέση του χορηγητή καρτελών και να μισθοδοτείται με το μισθό του οδηγού λεωφορείου πλέον επιδόματος διαχειριστικών λαθών, όπως είχε προτείνει ο εναγόμενος, επιφυλασσόταν όμως των δικαιωμάτων που είχε ζητήσει με την από 17.3.1994 αγωγή του, εφόσον ήθελε εκδοθεί τυχόν ευνοϊκή γι' αυτόν απόφαση. Ο εναγόμενος όμως, αντί να δεχθεί την εύλογη αυτή επιφύλαξή του, όπως επέβαλλαν οι κανόνες της καλής πίστης, απέρριψε την πρότασή του και τον τοποθέτησε από 1.12.94 στη θέση του οδηγού, γενόμενος έτσι αποκλειστικά υπαίτιος του επελθόντος εργατικού ατυχήματος. Αυτά αφού δέχθηκε ως αποδειχθέντα και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και στη συνέχεια, αφού απέρριψε την αγωγή κατά το αίτημά της περί αποζημίωσης, έκρινε ότι ο ενάγων edικαιούτο χρηματικής ικανοποίησεως, ορθά τις παραπάνω διατάξεις ερμήνευσε και εφήρμοσε, χωρίς να σφάλει και περί την εκτίμηση των αποδείξεων. Γι' αυτό και είναι αβάσιμα τα συναφή παράπονα των διαδίκων. Επιδικάσαν όμως στον ενάγοντα χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη εκ δραχμών 500.000, έσφαλε κατά τα βάσιμα παράπονά του, διότι, ενόψει του βαθμού της επιδειχθείσας αμέλειας των οργάνων του εναγομένου, της σοβαρότητας του εργατικού ατυχήματος που είχε ως αποτέλεσμα την επί διετία περίπου σοβαρή αναπηρία και αποχή εκ της εργασίας του, της σωματικής και ψυχικής ταλαιπωρίας του, της κοινωνικής κατάστασής του και της οικονομικής κατάστασης των μερών, έπρεπε να επιδικασθεί σ' αυτόν ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση το ποσόν του ενός εκατομμυρίου δραχμών. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή η έφεσή του ως κατά τούτο βάσιμη και να εξαφανισθεί η εκκαλούμενη απόφαση στο σύνολό της για την ενότητα της εκτέλεσης. Μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης, το δικαστήριο τούτο πρέπει να κρατήσει την υπόθεση και να δικάσει την αγωγή, η οποία είναι, κατά τα άνω εκτεθέντα, νόμιμη και εν μέρει βάσιμη στην ουσία κατά το περί χρηματικής ικανοποίησεως ένεκα ηθικής βλάβης αίτημά της και πρέπει να γίνει δεκτή για το ποσό του ενός εκατομμυρίου δραχμών. Ο εναγόμενος πρέπει να καταδικασθεί σε μέρος της δικαστικής δαπάνης του ενάγοντος και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, ανάλογο προς τη νίκη και ήττα του (άρθρ. 178 και 183 ΚΠολΔ).

(Γίνεται δεκτό ότι η έννοια του εργατικού ατυχήματος περιλαμβάνει την εξακολούθηση της ίδιας απασχόλησης μετά την εκδήλωση της νόσου, αν επιφέρει επιδείνωση της υπάρχουσας ασθένειας. Βλ. ΑΠ 1529/80 ΕΕργΔ 40.314, ΑΠ 1090/85, ΕΕργΔ 45.600, ΑΠ 164/86, ΕΕργΔ 45.887, ΑΠ 226/87, ΕΕργΔ 47.18, ΑΠ 305/87, ΕΕργΔ 47.20, ΑΠ 1204/88, ΕΕργΔ 48.1008, ΑΠ 1048/89, ΔΕΝ 46.1017)